

VERTEERD IN DE DIENST

Ds. G. Boer

Artikelenserie over ds. G. Boer

Geschreven door: Ds. K. ten Klooster, Ridderkerk

Bron: *Zicht op de kerk*, Kerkblad hersteld hervormde Kerk nr's 6 – 10, april- mei 2021

Verteerd in de dienst (1)

Op 7 januari 1973 vond er een doopdienst plaats in de Oude Kerk van Katwijk aan Zee. In die dienst ging voor ds. C. Treure, die zijn kleindochter doopte (onze oudste dochter). Hij was de opvolger van ds. G. Boer. Die preekte in de avonddienst in de Nieuwe Kerk. De stof van de verkondiging in die dienst was Lukas 2 : 25 – 28. Ik zie hem in gedachten nog op de kansel van de Nieuwe Kerk staan: als een Simeon! Dat beeld is me altijd bij gebleven. Tien dagen later ging deze dienstknecht onverwacht, maar op Gods tijd, heen in vrede.

Wie was hij?

Geboren in 1913 in Bodegraven in een groot gezin wat gestempeld was door de vreze des Heeren. Naar zijn getuigenis stond aan zijn wieg een biddende moeder en een geestelijk beschroomde, afhankelijke vader. Hij kreeg het verlangen predikant te worden en de weg daartoe werd door de Heere gebaad. Het was geen gemakkelijke weg die bovendien met veel strijd gepaard ging over de roeping tot het ambt. Op de universiteit was wel duidelijk dat hij begaafd was. Er kwam mij ooit een tekening onder ogen van een aantal wielrenners (studenten van Voetius) waarop te zien was dat Boer een ronde voorlag. Op de universiteit kwam hij via ds. L. Kievit (1918 – 1990) in contact met diens vader ds. I. Kievit (1887 – 1954). Het was een man – aldus Boer bij zijn 25 jarig ambtsjubileum – die voor hem een vader was geweest en die veel had bijgedragen aan zijn vorming. Hij leerde hem en leefde hem voor wat het was om God te dienen in het ambt en – zo nodig – geen mens te ontzien. Dat hij dit ter harte had genomen bleek wel toen hij vanuit Lunteren in het ziekenhuis in Ede op een zaal met meerdere patiënten hardop bad. Hij kreeg commentaar van een arts die juist de zaal opkwam. Zijn vlijmscherpe reactie: dokter, er zijn er meer onder uw handen gestorven dan onder de mijne!

Waar diende hij?

Ds. I. Kievit bevestigde Boer op 31 oktober 1943 in Eemnes-Buiten. Vervolgens diende hij de gemeenten Putten (1946), Gouda (1949), Lunteren (1956), Huizen (1960), Katwijk aan Zee (1965) en Zoetermeer (1969). Putten was voor hem een tweede leerschool. De razzia in oktober 1944, waarbij honderden mannen werden weggevoerd en niet terugkeerden, had er diepe sporen nagelaten. In Gouda kwam hij in aanraking met de vrijzinnigheid en de middenorthodoxie. De ruimte voor de hervormd-gereformeerden was en bleef er klein. In Lunteren kwam hij in een situatie na ds. J.H. van Schuppen (1883 – 1969), die daar in 1929 bevestigd was door ds. I. Kievit. Van Schuppen ging in 1953 met emeritaat. De gemeente was intussen verscheurd en verstrooid, omdat ds. Van Schuppen was 'opgeschoven'. Boer mocht daar zegenrijk en samenbindend werk doen tot herstel van de gemeente. In Huizen trof hij een diepe belangstelling aan voor het Woord. De samenstelling van de bevolking wijzigde sterk in die jaren en dat ging aan kerk en gemeente niet voorbij.

De beslissing om het beroep naar Katwijk aan Zee aan te nemen werd naar zijn zeggen ten hevigste aangevochten mede door een ingrijpende operatie. Daar voelde hij zich thuis voelde en mocht tot zegen zijn. Hij was inmiddels tweede voorzitter geworden van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk. Nadat de voorzitter – prof. Severijn – in 1966 overleed nam Boer die plaats in. Treffend is wat Boer opmerkt dat Severijn het hoofdbestuur bijeen had geroepen en de leden daarvan ten krachtigste en ten stelligste vermaand en op het hart gebonden, dat men bij het Woord van God en bij de belijdenis van de Kerk zou blijven. Daarop was in het verleden zegen ontvangen. De laatste gemeente die Boer diende was Zoetermeer. Daar werd hem in 1971 in verband met zijn gezondheid vervroegd emeritaat verleend. Hij overleed op 17 januari 1973 en werd na een rouwdienst die geleid werd door ds. J.H. Cirkel in Zoetermeer begraven.

Prediking

Naast alle andere taken – en dat waren er nogal wat – bleef voor hem de verkondiging van het Evangelie het hart van de dienst. Het ging hem daarbij om de kern van het Evangelie dat God de goddeloze rechtvaardigt. De levende prediking noemde hij het beademingscentrum van de Heilige

Geest of ook wel het kroonjuweel in de dienst van God. Zijn verkondiging had een sterk Kohlbruggiaanse inslag. Boer merkt op dat bij Kohlbrugge noch aan de Wet noch aan het Evangelie tekort wordt gedaan omdat ze bij hem stevig verankerd liggen in de handen van Christus. Hij moest dan ook niets hebben van wat hij noemt het lieve, zoetsappige christendom. Hijzelf verkondigde het Evangelie op een dringende en aangrijpende wijze.

In de genoemde preek over Simeon maakt hij front tegen het versteende farizeïsme en sadduceïsme. Hij doelt daarmee op mensen die alles afkraken en alle gebreken opblazen. Die moeten oppassen, zegt Boer, dat ze hun vingers niet branden. Want God laat Zich niet bespotten. Ook benadrukt hij het gebruik van de middelen. Want wie zo eigenwijs is, dat hij meent gelovig te kunnen zijn zonder onder het Woord te komen, die is als een vogel zonder vleugels, die vliegen wil, maar plat op de grond valt. Hoe ging Simeon naar de tempel? De Heilige Geest was op hem. Als we zo eens naar de kerk zouden gaan, klinkt het dan, vol van de Geest en leeg van onszelf. Dan lag onze boterham klaar. Want God verwekt geen honger die Hij niet vervult. Boer stelde ruim en breed de Christus voor en plaatste de mensen in de tegenwoordigheid van God en voor de rechterstoel van Christus. Hij vroeg zijn hoorders hoe ze het daar zouden maken! Ze zouden buitengewoon oppervlakkig zijn als ze zich daar niet druk om maakten.

Door zijn verkondiging was hij het middel – in de hand van de Heilige Geest - tot bekering van velen. In verschillende gemeenten die we mochten dienen waren de getuigenissen daarvan te horen. De Heere had hem begiftigd met rijke gaven van hoofd en hart. Hij was bovendien vaardig met de pen.

Verteerd in de dienst (2)

Onder de titel 'Over de verzoening' schreef ds. G. Boer een aantal artikelen in de Waarheidsvriend (1967). Ook zijn enkele lezingen gebundeld uitgegeven onder de titel 'De prediking van de verzoening' (1968). Dat vormde het hart van zijn dienst. Kenmerkend voor hem was bovendien dat hij dat boek opdroeg aan de studenten en jongere collega's die hem de prikkel tot en de vreugde in dit werk gaven. Boer maakte in de jaren 60 deel uit van de commissie voor de verzoening, ingesteld door de Raad voor Kerk en theologie in de (voormalige) Ned. Herv. Kerk. Aanleiding vormden geruchtmakende uitspraken van (de vrijzinnige) prof. P. Smits (1906- 2002). Het was diens eer te na dat iemand voor zijn schuld zou moeten boeten en wenste te staan voor de gevolgen van zijn eigen daden. Het ging dus over het hart van het Evangelie. Wat vooral bleef hangen was wat Smits daar nog aan toevoegde dat wat Paulus betrof moesten ze zijn portie maar aan Fikkie geven. Als lid van die commissie schreef Boer een minderheidsnota. Het was voor hem geen zaak van meer of minder maar van staan of vallen. Zijns inziens ging het – terecht! - om de cruciale vraag of schuld al dan niet overdraagbaar was en of Jezus alleen de gevolgen van de zonde of ook de zonde zelf heeft gedragen.

Schrik des Heeren

Als het gaat over verzoening wil Boer zich houden aan het bevestigingsformulier van de dienaren van het Woord. Daarin staat o.a. dat zij hebben te verkondigen de bekering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus en met de Heilige Schrift te weerleggen alle dwalingen en ketterijen die tegen deze zuivere leer strijden. Het was voor hem geen scherpslijperij en wilde wegblijven van het niet denkbeeldige gevaar om bij dogmatische bezinning in allerlei speculaties verzeild te raken. Speculaties die in de Schrift geen grond hebben en aan de prediking een grote vermagering geven. Hij ging in het spoor van Paulus en wist van de schrik des Heeren om de mensen te bewegen tot het geloof (2 Kor. 5). Deze schrik geeft aan de prediking klem, ernst en vaart. Dienaren kunnen ook nu ter harte nemen de opmerking van Boer dat het van het grootste belang is dat wij in het oordeel van God meer en eer thuis zijn dan in de beoordeling van de mensen. Dat is nodig om het Woord recht te verkondigen. Hij legt de vinger bij het gevaar dat de ware dienst van de verzoening wordt verlaagd tot een mededeling van een aangebrachte stand van zaken. Ook merkt hij op dat die verkondiging van binnenuit bedreigd wordt door mensen die zichzelf aanprijzen. Hun mond spreekt een andere taal dan het hart. Het zijn huichelaars, die vroeg of laat openbaar komen en de dienst van de geroepen dienaren in de schaduw proberen te stellen. Telkens benadrukt Boer het gewicht van de verkondiging en de grote verantwoordelijkheid van de dienaren. De hoorders kunnen spoedig voor de rechterstoel van Christus staan. Ze zullen daar het amen van God moeten horen op de verkondiging van Gods gezanten. Hetzij tot hun vrijspraak hetzij tot hun veroordeling.

Liefde van Christus

Boer wist niet alleen van de schrik des Heeren, maar evenzeer drong hem de liefde van Christus. Dat sluit elkaar niet uit, maar in, het zijn twee kanten van dezelfde zaak. Die liefde betoont Hij aan arme zondaren, legt beslag op en zet zich voort in de door God verkoren instrumenten. Die liefde zoekt zichzelf niet, maar is vol van zelfverloochening en wekt wederliefde. Het is een overstelpende rijkdom en geeft kracht aan de vermaning. De dood van Christus is geschied in de plaats van en ten goede van Zijn kerk. Daarom is alleen hij, die in Christus is, een nieuw schepsel. In Christus zijn betekent in Hem ingelijfd zijn, lid van Zijn lichaam zijn en dan ook geheel door Hem geregeerd worden. Daarmee zijn alle vleselijke voorrechten afgesneden. Alles wat een mens en dus ook een verkondiger van het Evangelie heeft buiten het in Christus zijn, is van tijdelijke, niet van eeuwige waarde. Het is dan ook een gebrek van alle tijden – Boer citeert Calvijn – dat men aan een imponerend optreden zich meer gelegen laat liggen dan aan ware heiligheid. Boer benadrukt dat de verzoening van God uitgaat en dat de bron ervan hoog ligt: in het welbehagen van God. God handelt door Zijn Zoon. Het is God in Christus. Christus kan en mag niet van de Vader worden gescheiden. Hij, de Beledigde nam het initiatief. Zijn liefde was eerst. Daarbij zijn de innigste bewegingen van Gods barmhartigheid aan de orde. We mogen ons, aldus Boer aan het adres van

jonge collega's, met Paulus wel uitputten in het prijzen van de grote liefde van God in het verkiezend voornemen van de Vader en in de zending van Zijn Zoon. Van kribbe tot kruis is Zijn leven één en al verzoening. Zowel in het volbrengen van de wil van God in de gehoorzaamheid als in het dragen van de toorn en de straf bracht Christus verzoening aan. Daarom is het verzoening door voldoening. In dit alles blijkt dat de toorn van God geen misverstand is van de mensen maar een levende werkelijkheid. Zowel de liefde van God als het offer van Christus aan het kruis volbracht om de toorn te stillen, dienen voluit te worden gehandhaafd.

Spreekuur

Boer wijst erop dat de verzoening en de verkondiging daarvan een voortgaande zaak is. En dat moet aan elke nieuwe generatie opnieuw worden toegeëigend. God heeft aan de gezanten van Christus' wege die dienst van de verzoening toevertrouwd. Ze hebben het Woord te bewaren, er zelf uit leven. Zoals Jesaja: aangeraakt worden met de kool van Gods altaar. Karakteristiek voor hem is de uitdrukking dat juist in de schroeihitte van de tegenwoordigheid van God de verzoening openbaar komt in de wegneming van onze ongerechtigheden. Wie dan ook bij de mensen over de verzoende en verzoenende God wil preken, moet eerst op Gods spreekuur zijn geweest. Dat is een doorgaande les voor alle dienaren van de verzoening.

Verteerd in de dienst (3)

Op verzoek van de redactie van het blad Woord en Dienst hadden ds. G. Boer en dr. H. Berkhof (1914 – 1995) in 1956 een gedachtewisseling over de positie van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk. Beiden hadden daarbij de nodige aarzelingen, maar het kwam er toch van. Dat gebeurde in de vorm van een vijftal open brieven die werden gepubliceerd. Berkhof was in die tijd rector van het Seminarium Kerk en Wereld. Later werd hij in Leiden hoogleraar dogmatiek en bijbelse theologie en één van de meest invloedrijke theologen in ons land. In 1952 (een jaar na het aannemen van de nieuwe kerkorde) schreef hij dat de hegemonie in de Hervormde Kerk kwam te liggen bij de middenorthodoxie. Aan haar zou de historische roeping zijn toegevallen het verbindende midden te zijn tussen allerlei groeperingen in de kerk die elkaar (nog) niet verstonden. Het moest nu tot een doorbraak komen. De tijd van wat men noemde de oude schotjesgeest was voorbij. Dat was voor Berkhof en anderen een wenkend perspectief en tegelijk een grote geestelijke verantwoordelijkheid. En dat naar twee kanten. Enerzijds ging het om de vraag wat solidariteit met de wereld betekende: de kerkelijke vormen moesten radicaal worden herzien. Daarbij kon men veel leren van de vrijzinnigen in de Hervormde Kerk. Anderzijds kwam hij op voor de inhoud van de prediking en het geloofsleven en zou men de kritiek van de Gereformeerde Bond in het bijzonder niet kunnen missen.

Belijdenis

Berkhof schreef dat veel gereformeerde bonders hem lief waren om hun vroomheid en levensstijl, maar hij had wel de nodige vragen bij hun kerkpolitieke opstelling. Daarover wilde hij graag helderheid. Boer wilde hem die wel geven. Het was voor hem de vraag hoe de kerk er over 25 of 50 jaar er uit zou zien. Dat was voor hem een aangelegen punt omdat hij uiterst bezorgd dat het oorspronkelijk karakter van de kerk steeds minder gereformeerd zou worden. Bovendien waren na het aannemen van genoemde kerkorde de verhoudingen er niet beter op geworden. De afstand tussen de Gereformeerde Bond en de anderen bleef even groot als daarvoor. Boer geeft stem aan het feit dat er tal van onderwerpen op tafel kwamen en voorstellen werden gedaan die schadelijk werden geacht voor de kerk. Van enige helderheid van belijden kwam niets terecht want de waarheid van God bleef goeddeels in de mist. Het ging Boer niet om het absoluut stellen van eigen standpunt, maar wel om de volle ongebroken kracht van het Woord van God. Ook stelde hij met nadruk de noodzaak van het handhaven van de belijdenis in haar kerkelijk gezag. Hij onderstreepte dat de Gereformeerde Bond er naar stond de Hervormde Kerk haar oorspronkelijk karakter te hergeven. Anderen wilden die kerk van gedaante veranderen. Maar die waren daarmee in strijd met dat wat God had gegeven in de Reformatie. Bij alle veranderingen die ook hij waarnam wilde Boer de volle geestelijke bagage van Doornik, Heidelberg en Dordt meenemen. Dat was voor hem geen louter conservatisme. Hij was er diep van overtuigd dat naar zijn inzicht nog onvermoede schatten in de belijdenissen lagen opgesloten. Hij hoopte dan ook dat een volgende generatie weer zou gaan vragen naar de ongekende diepten van het Woord van God én van de belijdenis van de kerk.

Meer of minder

Berkhof heeft een andere benadering. Hij merkt wel op dat voor hem de belijdenissen toetssteen zijn voor de vraag of wij staan in het geloof dat aan de heiligen is overgeleverd of dat wij er een eigenwillige vroomheid op nahouden. En hij vraagt Boer daar goede nota van te nemen. Maar dat neemt niet weg dat hij wel bezwaren heeft. Hij voelt zich door het verwijt van verwatering dat uit de pen van Boer vloeide niet geraakt. De reden daarvan is dat Berkhof stem geeft aan degenen van wie hij zegt dat ze in plaats van minder, juist meer dan de belijdenissen willen. Dat velen van minder wilden weten had onder meer betrekking op de Dordtse Leerregels. Die zouden wat minder zeker en 'volledig' over de verkiezing hebben moeten spreken. De polemiek had de dingen scheef getrokken. Berkhof noemt verschillende filosofen en auteurs die, al hadden ze secundaire betekenis, hem en anderen de ogen hadden geopend voor de Schrift. De klassiek gereformeerde functie van de belijdenis had die functie bij hen niet gehad. De vraag waarop de belijdenis antwoord geeft is: Hoe

krijg ik een genadige God. Berkhofs aanvechtingen gaan om de vraag: Is er een God? En hoe is Hij dan?

De reactie van Boer luidt dat de vraag: Is er wel een God en het antwoord dat daarop de weg baant de weg tot de vraag: Wie is deze God en hoe kom ik met Hem in het reine? Hij merkt op dat waar Berkhof eindigt het pas begint. Wanneer wij gesteld worden in de ontmoeting met de levende God komt onze schuld aan de orde en komen de volle tonen van zonde en genade tot ontplooiing. Wie in dat gericht betrokken werd, weet dat hij daar nooit uit was gekomen, wanneer zich niet een ander had gemeld, namelijk onze Heere Jezus Christus. Hij zou nooit onze Verlosser kunnen zijn als Hij niet was Gods eigen eniggeboren Zoon: Christus als God en mens.

Levensvraag

Dat Boer telkens opkomt voor het gezag van de belijdenis was bepaald niet alleen maar om een formele juridische handhaving ervan. Het ging hem om het bewaren van de schat waar waaruit hijzelf en anderen leefden, zonder daarbij zichzelf te verabsoluteren. En als Berkhof schrijft dat men nu toch ergens anders stond dan de vaders, pareert Boer dat met de opmerking dat hij zijn uitgangspunt niet neemt in een bepaalde cultuurfase, maar in de verhouding van God en mens. Bij de vele veranderingen waaraan ieder onderworpen is, zijn niet de situatievragen, maar is de levensvraag van doorslaggevend gewicht. Wanneer andere vragen de vraag naar een genadige God verdringen gaat het contact met de levende gemeente verloren. Het gaat hem om de levende geloofskennis van God in het aangezicht van Jezus Christus, in gebondenheid aan het Woord van God. Dat is naar de overtuiging van Boer het enig bederfwerend zout in het verval van de tijd. Wie de levende geloofskennis mist gaat vroeg of laat mee en wordt van de diepste kern van het Evangelie vervreemd. Woorden van grote actualiteit.

Verteerd in de dienst (4)

In 1964 hield Boer een lezing onder de titel 'De gereformeerde gezindte nu en in de toekomst'. Het was tijdens een conferentie die was georganiseerd door het Contactorgaan van de Gereformeerde Gezindte. Dit COGG was de voortzetting van het Gereformeerd Convent in oprichting. De opzet was dat men de contacten tussen een vijftal groepen uit verschillende kerken meer wilde bundelen. De doelstelling was dus bescheiden. Men wilde elkaar beter leren verstaan en elkaar aanspreken op de basis van Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid. De voorzitter merkte in zijn inleiding al op dat wanneer men elkaar op die basis zou aanspreken men niet vanzelf dichterbij elkaar zou komen en dat zelfs het tegendeel het geval zou kunnen zijn. Dat laatste is door de jaren heen ook wel gebleken.

Belijdenis

Boer zet de lezing in met zijn overtuiging dat de kerk van de Reformatie met de Kerk van alle eeuwen is verbonden. Bovendien wist zij zich onderworpen aan Christus haar Hoofd. Door Hem ontstaat een proces van aantrekking en afstoting, in Hem gaat Gods welbehagen op een gelukkige manier voort. Als hij spreekt over de inwoning van de Heilige Geest benadrukt hij dat dit nauw verbonden is met het gezag van het Woord van God. Omdat het functioneren van het gezag van de Heilige Schrift volstrekt afhankelijk is van de aanwezigheid van de Heilige Geest, is de grootste vijand van de kerk in ons land altijd geweest het wegzinken van het leven uit het geloof. De voortgang van het Evangelie is de voortgang van Christus. Door ongehoorzaamheid en eigenmachtigheid van de mens werd en wordt nog altijd aan de kerk grote schade toegebracht. De natuurlijke mens, hoezeer hij zich ook kerkelijk vermomt zet alle stekels op als hij de volle capitulatie moet aanvaarden. Daarom is de prediking van de rechtvaardiging van de goddeloze de graadmeter van wat Boer noemt de correspondentie tussen de belijdenis van de kerk en de belijdenis en het belijden van nu. Wat in de confessie voorhanden is wordt slapend bezit als het niet verkondigd wordt. De Geest leidt in alle waarheid en gebruikt in de eerste plaats de verkondiging. maar dat kan niet zonder de ruggensteun en de begeleiding van de door de kerk aanvaarde belijdenis. Zo gaat Christus op de lijn van het verbond en in het veld van de gereformeerde traditie naar het welbehagen van de Vader Zijn gang.

Hervormde Kerk

Gereformeerd is voor Boer geen luxeartikel en evenmin een kleiner of groter plus op algemeen christelijk. Het is een genadegave die in de gemeente en als persoon in de tollenaarsgestalte verkregen en behouden wordt. Gereformeerd is door en door Bijbels zijn, al kan er nooit een is-gelijk-teken worden gezet. Daartussen zit altijd de spanning van het ten dele. Wat betreft de kerk in ons vaderland, voortkomend uit de Reformatie, waren er in het begin de machtige impulsen van de Heilige Geest. Het Woord was weer vrij, maar de kerkregering niet. De gereformeerde kerk werd staatskerk, soms in de kwalijke zin van het woord. Met een verwijzing naar wat er gebeurd is rondom de jaren 1813 – 1816 werd zij gekneveld, geboeid en gekooid. Boer spreekt van een verzandings- en versteningsproces. Maar daar middenin staat Christus, Die vaak incognito Zijn weg ging. In die 19^e eeuw spreekt men van de gereformeerde gezindheid. Het woord kwam uit de pen van Groen van Prinsterer (1801 – 1876). Afscheiding (1834) en Doleantie (1886) waren aderlatingen van de toenmalige Hervormde Kerk. Groen was van mening dat de afgescheidenen bleven behoren tot de Gereformeerde Kerk vanwege gezindheid en verbondenheid aan de belijdenis. De gezindheid was niet kerkelijk begrensd en blijft als de kerkelijke eenheid niet meer aanwezig is. De Gereformeerde Kerk bleef voor Groen één.

Crisis

Boer merkt op dat (hoe de Hervormde Kerk ook reilde en zeilde) zij nog altijd aanspreekbaar was op haar belijdenis en kerk-zijn. Dat gold voor hem ook na de invoering van de nieuwe kerkorde van 1951. Die kerkorde betekende een verbetering in vergelijking met het Algemeen Reglement uit 1816, wat betreft haar organisatie. Maar met ook als gevolg een constante onhelderheid in het belijden. De

gereformeerden in de Hervormde Kerk vormden een minderheid, maar wilden opkomen voor het gereformeerd karakter van de gehele kerk. Bij dit alles werd de geestelijk zegenende en bewarende tucht van de belijdenis node gemist.

Als het gaat over de gereformeerde gezindheid buiten de Hervormde Kerk wijst Boer op de zegen daarvan t.w. het bewaren van een deel van ons volk bij het gereformeerd belijden. Hij doet een appèl op die kerken bij het geloof van de voorgeslachten te blijven. Wel is hij verontrust over het soms verabsoluteren van het eigen kerk-zijn. Bovendien waarschuwt hij voor verstarring in de prediking. Hij bedoelt daarmee dat het Woord van God in een schema wordt geperst. Dan bevriest naar zijn overtuiging het geestelijk leven.

Hij is dan ook van oordeel dat het met de gereformeerde gezindheid niet goed gaat. Met een verwijzing naar het boekje van Dr. H. Berkhof onder de titel 'Crisis der Midden-Orthodoxie' geeft Boer te kennen dat ook een boek geschreven had kunnen worden over de crisis van de gereformeerde gezindheid. Haar papieren staan laag genoteerd en zij is een uiting van een pleister op een slecht kerkelijk geweten. Tegelijk met haar verscheurdheid is een ontstellend ontkersteningsproces ingeluid. Midden, in wat Boer noemt het kerkelijke puin, staat hoog opgericht de Christus der Schriften. Maar hij werpt de vraag op: of staat Hij op vertrek?

Roeping

Boer roept op vast te blijven houden aan het uitgangspunt: dicht bij God te leven, te zijn en te blijven. Wij hebben te leren dat de een zonder de ander niet leven kan. We hebben elkaar nodig, elkaar te dienen. Omdat de belijdenis gemeenschappelijk 'bezit' is van de gehele gereformeerde gezindheid is het verboden daarin veranderingen in aan te brengen, tot uitbouw over te gaan of allerhande al dan niet bindende interpretaties daarvan weg te geven. De Hervormde Kerk had de belijdenis omkranst met allerlei proeven en richtlijnen. Maar Boer constateert dat het gehalte van het nieuwe het niet haalt bij de diepte en de breedte van het oude. Men had naar zijn zeggen geen behoefte aan strovuur, maar aan Geestesvuur! Nog minder was er behoefte aan kwesties die verdorren en vermageren, ook niet aan perspolemieken, die zelden wat opleveren. Er was dringend behoefte de vreze Gods, want – aldus Boer - wij zijn maar dagjesmensen, maar Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde, en tot in eeuwigheid.

Verteerd in de dienst (slot)

In verschillende artikelen die Boer schreef komen we de uitdrukkingen als veranderend tij of laag getij tegen. Begrijpelijk dat hij zich daar zorgen over maakte. Zo werpt hij in een artikel in de Waarheidsvriend dat aan de 450-jarige herdenking van de reformatie is gewijd, de vraag op wat er van de reformatie over is en hoe het daarmee staat in de kerk, in de gemeenten, in de gezinnen en in het persoonlijk leven. Daarin valt dan de uitdrukking 'laag getij' en bevat een krachtig appèl. Hij achtte het dringend geboden te ijveren voor een gezond kerkelijk besef wat was vervlochten met de praktijk van de godzaligheid.

Reformatie

In de hem kenmerkende gespierde taal noemt Boer de reformatie van de 16e eeuw geen eindpunt maar een bominslag met kratervorming. Die inslag blokkeerde de weg van de kerk niet maar opende die. God heeft heilzame ontploffingen in de loop van de eeuwen achter de hand. Volgens Boer was de reformatie een bron, die verstopt geraakt, het levende water van het Woord van God omhoogstuwde. Uit deze bron ontstond een stroom. Daaruit konden de dorstenden weer drinken. Maar er klonken ook klachten over het verzanden en splitsen ervan. Het leek wel op een delta! Hij noemt als oorzaken de voortdurende vijandschap en afkeer in het hart van de mens tegen de verkondiging van de vrije genade en de rechtvaardiging van de goddeloze. Bovendien leert de Bijbel ons dat na elk ingrijpen van God zoals bij Seth, Noach, Abraham en anderen, de mens het werk van God bederft en verknoeit. Hij noemt de geschiedenis van Israël één onafgebroken lofzang op de trouw van God en één beschuldigende klaagzang op de ontrouw van Israël. Onder het Nieuwe Verbond is dat niet anders. Het proces van lofzang en klaagzang herhaalt zich elke eeuw opnieuw in tal van variaties. Echter, de constatering daarvan maakt de schuld niet minder, maar groter. Wanneer God Zijn volk verlaat is dat altijd een reactie op het verlaten van Hem! Daarom is het een verbazingwekkend wonder dat er een kerk is. Zij is altijd een overblijfsel naar de verkiezing van de genade.

Sola's

Dat kan het verlangen naar reformatie aanwakkeren en die is naar de overtuiging van Boer hard nodig. En reformatie is altijd een stap terug. Al is dat bepaald geen verheerlijking van het verleden. Ook de reformatie was een stap terug maar dan wel naar de Schrift, naar de genade en naar het bijbels geloof. En dat is een blijvende noodzaak voor elke generatie, zowel gemeente als enkeling. Hij doelt daarmee op de bekering, de vernieuwing, de hervorming die altijd nodig is. Maar dat dient ook en in het bijzonder in tijden van ingezonkenheid en verval aan de orde gesteld te worden. Sola scriptura: uiterste waakzaamheid is geboden omdat de aanslagen op het Woord van God talrijk zijn. Sola gratia: de verkiezing van eeuwigheid wordt zwaar bestreden. De toorn, het oordeel en het kwaad worden weggetheologiseerd. Het gaat Boer om de persoonlijke, bijzondere, werkzame genade. Sola fide: terug tot het geloof in de drieënige God met alle consequenties van dien. Hij roept dan de vraag op of er in zijn tijd symptomen zijn van zo'n hervorming. Boer is niet optimistisch. Hij legt de vinger bij het feit dat men allerlei gedachten kan hebben over een reformatie die een wezenlijke reformatie in de weg staan. De wegen van God zijn hoog en groot. En elke reformatie begint bij een ontdekking, een verrassing. Bovendien begint het nog wel eens bij een man die onbekend is, maar die door de Heere naar voren wordt geduwd en tot zijn niet geringe verbazing merkt dat wat God hem leerde een brede klankbodem heeft.

Kom Schepper Geest!

Boer vraagt zich dan af of de verschrompeling en de verstijving van de gemeente door zal gaan en de secularisatie nog verder om zich heen zal grijpen. Hij wist dat niet. Wij leven inmiddels meer dan een halve eeuw later. En de secularisatie hééft zich op een ontstellende manier doorgezet. Maar hoe dit zij, de Schrift leert ons dat God Zijn handen vrij heeft tot oordeel en tot zegen. Christus gebruikt Zijn doorboorde handen om én de gemeente als Hoofd én de wereld als Koning der koningen te leiden en

te regeren. We hebben dan ook meer met de hellevaart en opstanding van Christus te rekenen dan met de analyses van kerk en wereld. Het grootste dieptepunt ligt achter de rug. Daarmee is de ernst van de situatie en de strijd niet gerelativeerd, maar het is wel een hartversterking voor allen die gevangen zitten in moedeloosheid als een Elia. Mensen die troosteloos zijn en heel graag zouden zien dat er een dam opgeworpen zou worden tegen ongeloof en bijgeloof. We moeten ons over ons volk en over de vele kerken geen illusies maken. Ook nu is waar dat wij bij blijvende onbekeerlijkheid van de kaart gaan. Leven wij in een tijd waarin de brokstukken van de kerk overblijven? Moeten wij rekening houden met een zodanige verwording van de instituten, dat zij uitgroeien tot een vervalst eenheidsinstituut of weggevaagd worden door de oordelen van God? Of mogen wij in de spits van de tijden nog een bloei verwachten? Hoe nodig zijn ons de profeten van het Nieuwe Testament, die ons tot ogen zijn in de concrete situatie van nu en door vasten en bidden de wil van God weten in de toepassing op het nu!

Tenslotte

Boer was een bewogen dienaar van het Goddelijke Woord. Hij had scherp oog voor de ontwikkelingen in de kerk en leed daaraan. Maar ondanks de kerkelijke strijd waarin hij vooraan stond, was er voor hem geen heerlijker werk dan met het Woord van God op de preekstoel te staan, er mee in de catechisatielokalen te gaan en het te brengen aan de ziekbedden en de huizen. Hij spreekt over het juweel van de verkondiging dat mag schitteren in de gemeenten. Aan het adres van dienaren laat hij weten dat ze dienen te waken voor de vervalsing van het Evangelie en de uitholling in de prediking. Ze moeten ook niet altijd de messen slijpen, maar vooral boterhammen snijden voor de gemeenten. Hij nam in zijn dagen een ernstige ondervoeding waar. De situatie in kerk en gemeente zou mismoedig kunnen maken. Maar midden in de kerkelijke troosteloosheid is er de goddelijke vertroosting. Hij gaat door met de vergadering van Zijn Kerk dwars door alle afval en verwatering. Zij wordt uiterlijk niet overwonnen, zolang zij innerlijk in de onoverwinbare kracht van het geloof staat. Want de Heere verlaat Zijn Kerk nooit!